

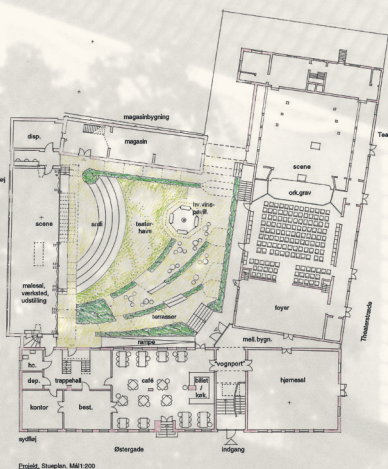
bygningsforbedringer, der fremtidssikrede teatret og samtidig fastholdt den historiske atmosfære. I slutningen af 1980'erne udvidedes med et nyt magasin og en pavillon i haven tegnet af den aarhusianske Exners Tegnestue. Samme firma stod for en masterplan i 1997, som siden er blevet realiseret over en tiårsperiode takket være en række private fondes store velvilje.

I dag fremstår Rønne Theater derfor som en firlænget gård med et historiske teaterum og en hjørnesal samt moderne faciliteter og gode værksteder, der også kan anvendes som intimscene.

Teaterforening, amatørteater, revy og egnsteater

I 1972 blev Rønne Theater til en selvejende institution og efterfølgende fulgte nogle turbulente år, hvor der var uro imellem de forskellige brugergrupper. Siden faldt alt til ro, en årlig sommerrevytradition har udviklet sig fra 1975 og er i dag både værdsat lokalt og nationalt. De to vigtige amatørteatre: Bornholmsk Amatørscene og KLAK har faste, tilbagevendende spilleperioder. Igennem hele vinteren besøges teatret af en række turneteatre – organiseret af Teaterforeningen Bornholm. Der er stor variation i besøgene – lige fra Det Kongelige Teater og Den Jyske Opera til børneteater og avantgarde dansegrupper.

I 2002 blev Dramaskolen en realitet, og endelig i 2005 fik den sit eget egnsteater: Bornholms Teater. Nu bor alle institutioner i den 4-længede teatergård, hvor Bornholms Teater er den professionelle garant for, at Rønne Theater nok skal leve 100 år mere.

Exners Tegnestue

Suste Bonnén

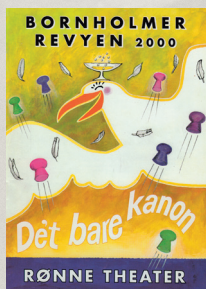
Perspektiv på bygningen

Rønne Theater må i dag anses for at være det ældste fortsat fungerende teater i Danmark. Hofteatret på Christiansborg Slot er fra 1767 og er ikke længere et aktivt teater, men fungerer som teatermuseum med udstillinger og arrangementer. Teatersalen

blev fuldstændig ændret i 1842, og i 1882 blev al inventar og teknik solgt. Helsingør Theater, der oprindelig opførtes i Helsingør i 1817, blev i 1962 delvist flyttet til friluftsmuseet Den Gamle By i Aarhus. Der er i dag kun adgang for publikum i forbindelse med arrangementer. Men det har vist sig, at bygningen består af nye sten, kun inventaret er det originale fra Helsingør. En række små, private teatre blev opført på flere danske herregårde omkring 1800, men de er alle forsvundet.

I dansk sammenhæng er historien om Rønne Theater derfor ganske unik – og Rønne Theater er Danmarks ældste, fortsat fungerende teaterbygning.

Guidede ture kan bestilles hos Rønne Theater: Teaterstræde 2, 3700 Rønne.
Tlf: 56 95 07 32
roenneteater@gmail.com - www.bornholmsteater.dk

Nina Schjætz, Rønne Theater

RØNNE THEATER

Forsidefoto: Michael Turp

DANMARKS ÆLDSTE, FORSAT FUNGERENDE TEATERBYGNING

Rønne Theater

Rønne Theater har fra 1823 været hjemsted for lokale amatører og rejsende teaterselskaber. Siden starten af 1900 tallet har dialektkomedier, sommerrevy, dramaskole og senest det nye professionelle Bornholms Teater sikret liv i bygningen.

Teaterbygningen

På hjørnet af Teaterstræde og Østergade i Rønne ligger den velholdte gulkalkede bindingsværksgård med teatret. Taget er rødt, muren gul og dørene grønmaledede. Huset falder harmonisk ind i gadebilledet, og for fremmede er det svært at forstå, at her ligger Rønne Theater.

Michael Tarp

I 1823 blev Rønne Theater bygget takket være lokale borgere, som dannede et aktieselskab. 215 aktier blev købt af byens folk, men aktierne gav aldrig udbytte. Der manglede penge fra starten, for byggeriet blev for dyrt, og det blev klaret ved et ekstra lån.

Over scenen stod "Lær Viisdom af Livets Optrin". Dette motto ses stadig.

Selv om teaterummet ikke var nær så stort som i dag, var der fra starten plads til ca. 400 mennesker. Tanken var oprindelig, at hver forestilling kun behøvede at spille en gang. Det var dyrt at varme op og have lys på scenen.

Aktive amatører

Teaterglade og teatergale amatørskuespillere (dilettanter) stod bag teatret. Ambitionerne var høje, og man spillede, som var det professionelt. Det Kongelige Teater i København var den store inspirationskilde. Men næppe alle dilettantspillerne havde selv været i hovedstaden. Man spillede kun lystspil og vaudeviller.

Litografi af Edward Lehmann efter tegning af Fritz Wepphal, Teatermuseet i Hofteatret

Paul Fischer, 1885. Teatermuseet i Hofteatret

at styrke både perspektiv og publikums udsyn. På gulvet og på balkonen var der bænkerader. Fra starten var der intet hejseværk – og det er heller ikke siden blevet tilføjet. Teater havde mindst 3 faste kulisser: Salen, Skoven og gaden. I dag findes der kulisser sæt fra midten af 1800 tallet, men de bruges ikke.

Repertoiret

Mange af stykkerne var vaudeviller med lige meget vægt på tekst og musik. Rønne Theater spillede i begyndelsen stykker af især den tyske dramatiker Kotzebue og senere af den franske vaudevillemager Eugène Scribe og selvfølgelig af de store danske: Ludvig Holberg, Johan Ludvig Heiberg, Johanne Luise Heiberg og siden hen af Henrik Hertz, Hostrup og de i dag mindre kendte: Overskou og Bøgh samt en lang række tekster af forfattere, som er glemt for evigt.

Hverken Shakespeare eller Ibsen havde amatørernes interesse. Det var enten for svært eller krævede for meget psykologisk indføling.

Udviklingen

Lige fra begyndelsen kom professionelle teaterselskaber til Rønne Theater på længere ophold og "spillede på døren". Da Dampskibsselskabet af 1866 begyndte med regelmæssig sejlads til København, blev det til kortere og hyppigere gæstebesøg.

Amatørteaterinteressen skiftede igennem årene og kom under pres fra de store vækkelsesbølger, som skuldede henover Bornholm i 1860'erne og igen i 1910'erne.

Hvert program bestod som regel af to stykker. Derfor nåede Rønne Theater hurtigt op på 20 forskellige tekster pr. år. Nogle stykker blev gentaget med få års mellemrum, men dilettanterne bestræbte sig på variation. Omkring 1900 indeholdt teatrets bibliotek over 800 numre.

Teknikken

Selve teatret var bygget efter barokteatrets principper – dvs. med flade sidekulisser, der kunne rulles ind og ud og et fladt bagtæppe. På scenen og i salen skrånede gulvet for

Bornholms Museum

Søren Kabell

Fra 1872 og 50 år frem var den altdominerende kraft på Rønne Theater dr. Søren Kabell. Han var praktiserende læge og elskede teater af hele sit hjerte og spillede et utal af roller. Hans største bedrift var nedskrivningen af teatrets historie i et stort, håndskrevet og smukt dekoreret værk på 1200 sider. Det findes i dag på Bornholms Museum.

Dialektkomedier

I 1920 var Rønne Theater nedslidt, og de fleste havde kun foragt tilovers for den historiske bygning. Men heldigvis blev teatret renoveret op til 100 års jubilæet i 1923, og en hel ny æra begyndte. De lokale borgere skrev nu komedier på bornholmsk dialekt.

Det var den unge stud. theol. Laurits Wessel, som var pioner med "I Piblamarken" (På Frierfødder). Komedien blev skrevet i København i 1909 og spillet af Wessels studenterkammerater på Bornholm i 1910. I 1920'erne tog Sofie Madsen initiativ til en renovering af hele teatret, og efterfølgende satte hun også skub i dialektteatret. Det blev Rønne Theaters redning. For dilettanterne ville gerne spille på dialekt, og publikum valfartede til teatret for at møde deres eget liv og sprogtoner på scenen. I alt 38 stykker blev skrevet på dialekt, alle forfattet af lokale ikke-professionelle.

Mange af stykkerne er i slægt-skab med Morten Korchs folkekomedier, og de udgør fortsat det repertoire, som Bornholms Amatørscene (BA) i dag spiller for fulde huse. Det sker nu kun hvert andet år og i vekselvirkning med den anden amatørgruppe KLAK (Klemensker Aktørerne), der spiller på rigsdansk.

En af byens dygtige mænd, keramikeren og direktør for Hjørth's fabrik, Hans Hjørth, var et stort aktiv for teatret igennem 30 år, fra slutningen af 1920'erne og frem til 1950'erne. Han virkede som både forfatter, instruktør, dirigent m.m.

Bornholms Ø-arkiv

Teatret fredes, renoveres og udbygges

Oprindelig bestod teatret kun af en længe ud mod Teaterstræde. Men senere opkøbtes mere jord samt et par huse i Østergade. I 1939 blev teatret fredet. Omkring 1960 blev teatret gennemanalyseret af en konserveringsarkitekt og derpå fulgte en række